

„Studia Wyborcze”, tom 40, 2025

DOI: <https://doi.org/10.26485/SW/2025/40/3>

Andrzej Stelmach*

 <https://orcid.org/0000-0002-3747-0466>

Piotr Chrobak**

 <https://orcid.org/0000-0002-6408-9396>

Paweł Czapliński***

 <https://orcid.org/0000-0001-5093-941X>

PREFERENCJE WYBORCZE W MIASTACH WOJEWÓDZKICH PODCZAS ELEKCJI PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W LATACH 2015–2025

WPROWADZENIE

Niniejszy artykuł koncentruje się na badaniu determinantów preferencji wyborczych mieszkańców miast wojewódzkich podczas elekcji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2015–2025. Jest to kontynuacja badań zaprezentowanych w artykułach: „Preferencje wyborcze mieszkańców miast wojewódzkich w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 roku”¹ oraz „Preferencje wyborcze mieszkańców miast wojewódzkich w wyborach

* Prof. dr hab., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dziekan Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, andrzej.stelmach@amu.edu.pl

** Dr hab., prof. USZ, Uniwersytet Szczeciński, Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie, piotr.chrobak@usz.edu.pl

*** Dr hab., prof. USZ, Uniwersytet Szczeciński, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej, pawel.czaplinski@usz.edu.pl

¹ A. Stelmach, P. Chrobak, P. Czapliński, *Preferencje wyborcze mieszkańców miast wojewódzkich w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 roku*, złożony do druku w „Przegląd Sejmowy”.

Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 i 2020 roku”². Głównym celem badania była analiza porównawcza wpływu wybranych wskaźników społeczno-kulturowych, ekonomicznych oraz dotyczących infrastruktury społecznej na decyzje wyborcze podejmowane przez mieszkańców badanych ośrodków miejskich w trzech ostatnich prezydenckich kampaniach wyborczych.

W ramach zastosowanej metodologii wykorzystano analizę korelacji r-Pearsona w celu określenia siły i kierunku zależności między zmiennymi niezależnymi (czynniki społeczno-ekonomicznymi i infrastrukturalnymi) a zmiennymi zależnymi (wynikami wyborczymi). Badanie obejmowało ocenę istotności statystycznej oraz skali wpływu poszczególnych wskaźników na preferencje wyborcze w pierwszym głosowaniu oraz w ewentualnym ponownym głosowaniu.

UWAGI METODOLOGICZNE

Realizacja założonego celu wymusiła przyjęcie schematu postępowania badawczego, który składał się z następujących etapów:

1. Wybór metody pomiaru. Przyjęte założenia badawcze miały na celu odpowiedź na pytanie, czy i w jakim stopniu zjawiska i procesy zachodzące w miastach wojewódzkich – o zróżnicowanym charakterze (pozytywnym lub negatywnym) – mogły wpłynąć na wyniki poparcia poszczególnych kandydatów. Należy zaznaczyć, że wyniki wyborcze kandydatów stanowią zmienne zależne (*dependent variable*) i to one są przedmiotem badania. Natomiast sytuacja społeczno-gospodarcza miast wojewódzkich to zmienne niezależne (*independent variables*), które oddziałują na zmienne zależne. Nie można zamienić miejscami tych rodzajów zmiennych, dlatego niemożliwe jest określenie korelacji pomiędzy wynikami poparcia dla poszczególnych kandydatów a ich determinantami polityczno-programowymi. Ostatecznie wykorzystano współczynnik korelacji r-Pearsona, dzięki któremu uwzględniono za każdym razem wpływ konkretnej zmiennej niezależnej na zmienną zależną. Za zastosowaniem współczynnika korelacji r-Pearsona w omawianym badaniu przemawiał fakt, że umożliwia on wskazanie, które zmienne niezależne są silnie powiązane (bez ustalania interakcji między nimi) ze zmiennymi zależnymi. W badaniu wykorzystano wzór:

² A. Stelmach, P. Chrobak, P. Czapliński, *Preferencje wyborcze mieszkańców miast wojewódzkich w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 i 2020 roku*, złożony do druku w „Politeja”.

$$r_{y,x} = \frac{\sum(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum(x_i - \bar{x})^2 \sum(y_i - \bar{y})^2}}, \quad (1)$$

gdzie: x_i, y_i to wartości cech, a $\bar{x}, \bar{y}$ to ich średnie. W badanym przypadku zmienne niezależne (x) to cechy społeczno-ekonomiczne poszczególnych miast, a zmienne zależne (y) to wyniki wyborcze poszczególnych kandydatów. Wartość współczynnika korelacji mieści się w przedziale domkniętym od -1 do 1 . Im większa jest jego wartość bezwzględna, tym silniejsza jest zależność liniowa między zmiennymi, przy czym: 0 oznacza brak liniowej zależności, 1 oznacza zależność dodatnią (korelacja pozytywna) – gdy wartość x rośnie, to y też rośnie. Natomiast wartość -1 oznacza zależność ujemną między cechami (korelacja negatywna), czyli gdy x rośnie, to y maleje [Zeliaś 2000].

Należy zwrócić uwagę, że w literaturze przedmiotu przedziały stanowiące podstawę ustalania siły korelacji, w tym korelacji liniowej r-Pearsona, nieznacznie się różnią [Akoglu 2018: 91–93]. Nie są więc uniwersalne dla wszystkich dziedzin. Interpretacja siły związku zależy przede wszystkim od obszaru badań i charakteru badanego zjawiska. W przeprowadzonym badaniu wzorowano się na propozycji Andrzeja Stanisza [2006], według którego wartości $r < 0,3$ oznaczają korelację słabą, wartości od $0,31$ do $0,5$ korelację umiarkowaną (przeciętną), a od $0,51$ do $0,7$ korelację silną (wysoką). Za korelację bardzo wysoką uznano tę powyżej $0,7$.

Warto także podkreślić, że w postępowaniu badawczym zdecydowano się na obliczenie indeksów dynamiki, aby określić sytuację społeczno-ekonomiczną miast. Analiza nie opierała się jednak na danych z roku wyborczego, lecz na indeksach dynamicznych o podstawie stałej, odpowiednio: dla roku 2015 był to rok 2010, dla roku 2020 rok 2015. W przyjętej metodologii analizy specyficzne okazało się ujęcie danych dla roku 2025. Pomimo że założono rok 2020 jako bazowy, to ze względu na brak dostępnych oficjalnych danych statystycznych za rok 2025 (będący jednocześnie rokiem wyborczym), w celach operacyjnych i obliczeniowych konieczne było zastosowanie wartości za rok 2024. Takie podejście pozwoliło uchwycić nie tyle konkretne wartości wskaźników czy mierników, ile kilkuletni trend (wzrost, spadek lub stabilizację) zachodzących zjawisk i procesów. Ujęcie procesowe znacząco ograniczyło losowość, która byłaby wysoka w przypadku analizy danych z jednego roku, zwłaszcza w kontekście narastających turbulencji w otoczeniu, szczególnie w latach 2019–2020 związanych z sytuacją pandemiczną.

Dokonano celowej selekcji lat 2010, 2015 oraz 2020 jako lat referencyjnych. Wybór lat 2010 i 2015 był podyktowany dwoma kluczowymi czynnikami: po pierwsze, faktem odbycia się w tych latach wyborów prezydenckich i, po drugie, względną stabilnością makroekonomiczną odnotowywaną w tym okresie [Janecki 2017: 123–134]. Z kolei włączenie do badań roku 2020 (poza

wyborami prezydenckimi) motywowane było jego wyjątkowością wynikającą z zaistnienia globalnej pandemii COVID-19, która wprowadziła wysoki poziom niepewności i nieprzewidywalności otoczenia gospodarczego, stanowiąc tym samym cenny punkt porównawczy dla analizy.

Ze względu na wstępny charakter badań (faza zwiadu badawczego) oraz zastosowaną metodę analizy korelacji (współczynnik korelacji *r*-Pearsona, który charakteryzuje się określonymi ograniczeniami) nie przeprowadzono szczegółowej analizy statystycznej ani interpretacji zależności między poziomem poparcia dla poszczególnych kandydatów. Jak jednak wskazują autorzy, w kolejnym etapie badań (podejście retrospektywne) planowane jest zastosowanie zaawansowanych metod statystycznych, co umożliwi dogłębną analizę tych zależności. W omawianej fazie badania autorzy skoncentrowali się na wskaźnikach i miernikach społecznych, gospodarczych oraz infrastrukturalnych dotyczących miast, czyli danych o charakterze przestrzennym. Inne determinanty zachowań wyborczych, np. programowe, które mają charakter aprzestrzenny, zostały pominięte.

2. Pozyskanie danych statystycznych, które pozwolą na możliwie szeroką charakterystykę społeczno-ekonomiczną miast. Dane statystyczne do badań pozyskano z bazy Banku Danych Lokalnych (BDL) prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Wykorzystanie jednej, powszechnie uznawanej bazy miało zapewnić wiarygodność i porównywalność danych. Na podstawie dostępności danych na poziomie miast wojewódzkich wytypowano 25 mierników i wskaźników³ społeczno-ekonomicznych, przy czym uznano, że w przypadku województw kujawsko-pomorskiego i lubuskiego kompetencje stolicy województwa podzielone są pomiędzy dwa największe miasta. Stąd liczba badanych miast to 18. W dalszym etapie postępowania badawczego dokonano podziału mierników i wskaźników ze względu na ich naturę na społeczno-kulturowe, ekonomiczne oraz infrastruktury społecznej. Warto jednak zaznaczyć, że niektóre z nich mogą zostać zakwalifikowane do więcej niż jednej grupy. Następnie dla 25 mierników i wskaźników dla wszystkich badanych miast obliczono dynamikę zjawisk i procesów w 2015, 2020 i 2024 r., przyjmując za rok bazowy odpowiednio 2010, 2015 i 2020. Dzięki temu uniknięto przypadkowej przekrojowości danych, które mogły się okazać specyficzne w danym roku wyborczym, a postawiono na tendencję, oceniając, czy dane zjawisko rośnie, czy maleje. Specyficznym wyjątkiem jest miernik „przynależność historyczna miasta do Polski”, którego sumę dla poszczególnych miast ustalono arbitralnie⁴. Dopiero tak przygotowane

³ Miernik to kategoria ekonomiczna dająca się policzyć (poddaje się kwantyfikacji) i wyrazić liczbą. Wskaźniki (indeksy) są miarami względnymi i najczęściej niemianowanymi, są proste pojęciowo i wygodne rachunkowo, są porównywalne niezależnie od rodzaju procesu (zjawiska) i jego skali, przemawiają do intuicji i wyobraźni [Czapliński i in. 2013].

⁴ Zgodnie z opinią Yi-Fu Tuana [2003] przestrzeń to repozytorium przeszłości. Dlatego analiza zróżnicowania przestrzennego zachowań wyborczych w Polsce wciąż w dużym stopniu

dane zestawiono z wynikami wyborczymi poszczególnych kandydatów (w obu turach) w każdym z miast. Na tej podstawie powstała część wnioskowa badań. Należy podkreślić, że przyjęta baza danych (BDL) ze względu na wysoki poziom agregacji danych, obowiązujące ograniczenia związane z tajemnicą statystyczną oraz brak ważnych zestawień statystycznych (np. dotyczących liczby wiernych) nie pozwala na pełną analizę *sensu largo*. Dlatego w przyszłych badaniach rekomenduje się uzupełnienie danych o dodatkowe źródła i zastosowanie metod imputacji w celu minimalizacji luk informacyjnych.

3. Obliczenia w założonym zakresie przeprowadzono z wykorzystaniem arkusza kalkulacyjnego Microsoft Excel, stosując odpowiednie funkcje i formuły statystyczne zapewniające prawidłowość uzyskanych wyników. Poprawność metodologii obliczeniowej zweryfikowano poprzez zastosowanie kontrolnych sprawdzeń matematycznych.

WYNIKI WYBORÓW PREZYDENTA RP W LATACH 2015–2025

W maju 2015 r. po raz szósty dokonano wyboru Prezydenta RP. Łącznie o fotel głowy państwa rywalizowało jedenastu kandydatów, z ubiegającym się o reelekcję Bronisławem Komorowskim⁵ na czele. Wśród pozostałych pretendentów znaleźli się: Grzegorz Braun⁶, Andrzej Duda⁷, Adam Jarubas⁸, Janusz Korwin-Mikke⁹, Marian Kowalski¹⁰, Paweł Kukiz¹¹, Magdalena Ogórek¹², Janusz Palikot¹³,

odwołuje się do zróżnicowania historyczno-kulturowego. W świetle tych faktów wybrano 8 przekrojów czasowych: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922 oraz 1945. Uznano je kartograficznie za istotne w kreowaniu polskości miast poprzez przynależność przestrzenną do Polski. Obliczając miernik, przyjęto, że za każdy spełniony warunek miasto otrzymało 1 pkt. Jednocześnie uznano, że okresy wcześniejsze, chociaż istotne i widoczne w układach przestrzenno-funkcjonalnych badanych miast, nie przekładają się na współczesne społeczności lokalne.

⁵ Bezpartyjny, wcześniej członek PO RP, Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego (wchodzącego w skład Akcji Wyborczej Solidarność) oraz Unii Wolności, poseł na Sejm RP (I, II, III, IV, V i VI kadencji).

⁶ Bezpartyjny.

⁷ Członek PiS (wcześniej Unii Wolności), radny Rady Miasta Krakowa 2010–2011, poseł na Sejm RP (VII kadencji) oraz poseł do PE (VIII kadencji).

⁸ Wiceprzewodniczący PSL, marszałek województwa świętokrzyskiego od 2006 r.

⁹ Prezes Kongresu Nowej Prawicy (wcześniej prezes Unii Polityki Realnej, następnie Wolność i Praworządność), poseł na Sejm (I kadencji) oraz poseł do PE (VIII kadencji).

¹⁰ Wiceprezes Ruchu Narodowego (wcześniej członek Unii Polityki Realnej oraz Ruchu Trzeciej Rzeczypospolitej).

¹¹ Bezpartyjny, radny Sejmiku Województwa Dolnośląskiego.

¹² Bezpartyjna, popierana przez SLD.

¹³ Przewodniczący ugrupowania Twój Ruch (dawny Ruch Palikota), wcześniej członek PO RP (2005–2010), poseł na Sejm RP (V, VI i VII kadencji).

Paweł Tanajno¹⁴ oraz Jacek Wilk¹⁵. Sześciu spośród kandydatów miało doświadczenie parlamentarne, europarlamentarne lub samorządowe. Dość zaskakującym wydarzeniem było wystawienie przez PiS mało rozpoznawalnego polityka z tej partii, Andrzeja Dudy, który po dobrze poprowadzonej kampanii wyborczej, 10 maja, różnicą 0,99% głosów uzyskał przewagę nad Bronisławem Komorowskim w I turze głosowania. Należy podkreślić, że notowania Bronisława Komorowskiego, mimo początkowo bardzo wysokiej pozycji w sondażach wyborczych (niejednokrotnie dających mu zwycięstwo już w I turze), im bliżej było dnia głosowania, tym były coraz niższe. Frekwencja w skali Polski wyniosła 48,96%, co oznaczało, że było to najniższe zainteresowanie wyborami w historii III RP. Dla porównania: w 2010 r. frekwencja wyniosła 54,94%, w 2005 r. – 49,74%, w 2000 r. – 61,12%, w 1995 – 64,70%, a w 1990 r. – 60,63%¹⁶.

W ponownym głosowaniu 24 maja, Andrzej Duda pokonał Bronisława Komorowskiego różnicą 3,1% głosów, zostając nowym Prezydentem RP. Frekwencja w stosunku do I tury wzrosła o 6,38%, wynosząc 55,34%. Tym razem była to jedna z najwyższych frekwencji, jakie odnotowano w ponownym głosowaniu, ustępując jedynie II turze z 1995 r., gdyż w poprzednich wyborach zainteresowanie głosowaniem w II turze wyniosło: w 2010 r. – 55,31%, w 2005 r. – 50,99%, w 1995 r. – 68,23% oraz w 1990 r. – 53,39%¹⁷. Wyniki wyborów z 2015 r. są zawarte w tabeli 1.

¹⁴ Członek Demokracji Bezpośredniej (wcześniej należał do PO RP, następnie współpracował z Ruchem Poparcia Palikota).

¹⁵ Członek Kongresu Nowej Prawicy (wcześniej członek Unii Polityki Realnej).

¹⁶ Dane zestawione na podstawie: Obwieszczenie PKW z dnia 26 listopada 1990 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 25 listopada 1990 r. (Dz.U. 1990 nr 83 poz. 483); Obwieszczenie PKW z dnia 7 listopada 1995 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 5 listopada 1995 r. (Dz.U. 1995 nr 126 poz. 604); Obwieszczenie PKW z dnia 9 października 2000 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 8 października 2000 r. (Dz.U. 2000 nr 85 poz. 952); Obwieszczenie PKW z dnia 10 października 2005 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2005 r. (Dz.U. 2005 nr 200 poz. 1647); Obwieszczenie PKW z dnia 21 czerwca 2010 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 113 poz. 746); Obwieszczenie PKW z dnia 11 maja 2015 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 10 maja 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 650). Zob. też Chrobak 2012: 87–91.

¹⁷ Obwieszczenie PKW z dnia 25 maja 2015 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2015 poz. 725); Chrobak 2013: 281.

Tabela 1. Wyniki wyborów Prezydenta RP w 2015 r. w skali kraju

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba głosów	Udział głosów (w %)
I tura			
1.	Andrzej Duda	5 179 092	34,76
2.	Bronisław Komorowski	5 031 060	33,77
3.	Paweł Kukiz	3 099 079	20,80
4.	Janusz Korwin-Mikke	486 084	3,26
5.	Magdalena Ogórek	353 883	2,38
6.	Adam Jarubas	238 761	1,60
7.	Janusz Palikot	211 242	1,42
8.	Grzegorz Braun	124 132	0,83
9.	Marian Kowalski	77 630	0,52
10.	Jacek Wilk	68 186	0,46
11.	Paweł Tanajno	29 785	0,20
II tura			
1.	Andrzej Duda	8 630 627	51,55
2.	Bronisław Komorowski	8 112 311	48,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Obwieszczenie PKW z dnia 11 maja 2015 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 10 maja 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 650); Obwieszczenie PKW z dnia 25 maja 2015 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2015 poz. 725).

Podczas elekcji w 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19, w tej nadzwyczajnej i niespodziewanej sytuacji, wyborom towarzyszyło wiele nieprzewidzianych zmian oraz wydarzeń mających istotny wpływ na przebieg całego procesu wyborczego. W efekcie nie przeprowadzono głosowania w terminie, wprowadzono nowe przepisy prawa wyborczego na mniej niż pół roku przed wyborami, a także wymieniono kandydatkę na urząd prezydenta z największej partii opozycyjnej w nowo zarządzonych wyborach [Chrobak 2024: 406–421].

Zanim doszło do wybuchu pandemii koronawirusa, o najwyższy urząd w Polsce ubiegało się dziesięciu kandydatów: starający się o reelekcję Andrzej Duda¹⁸, a także: Robert Biedroń¹⁹, Krzysztof Bosak²⁰, Szymon

¹⁸ Od czasu zwycięstwa w wyborach na Prezydenta RP w 2015 r. – bezpartyjny.

¹⁹ Poseł na Sejm RP (VII kadencji), poseł do PE (IX kadencji), prezydent Słupska w latach 2014–2018, przewodniczący Wiosny Roberta Biedronia, z poparciem Sojuszu Lewicy Demokratycznej oraz Lewicy Razem.

²⁰ Poseł na Sejm RP (V i IX kadencji), jeden z liderów Konfederacji Wolność i Niepodległość, prezes Ruchu Narodowego.

Hołownia²¹, Marek Jakubiak²², Małgorzata Kidawa-Błońska²³, Władysław Kosiniak-Kamysz²⁴, Mirosław Piotrowski²⁵, Paweł Tanajno²⁶ oraz Stanisław Żółtek²⁷. Podobnie jak w wyborach poprzednich, zdecydowana większość kandydatów miała doświadczenie parlamentarne lub europarlamentarne, a także samorządowe²⁸. Ze względu na sytuację spowodowaną pandemią ostatecznie głosowanie wyznaczone na 10 maja nie odbyło się²⁹. Wyborom towarzyszył ostry spór polityczny. Jednakże w wyniku porozumienia większości ugrupowań zasiadających w Sejmie nowy termin głosowania wyznaczono na 28 czerwca³⁰. Jednocześnie w myśl nowych przepisów umożliwiono

²¹ Były publicysta, pisał m.in. dla „Gazety Wyborczej”, „Newsweek Polska”, „Rzeczpospolitej”, „Tygodnika Powszechnego” oraz „Wprost”, był też prezenterem w Religia.tv oraz TVN, bezpartyjny, po wyborach twórca i lider najpierw stowarzyszenia, a następnie partii Polska 2050 Szymona Hołowni.

²² Przedsiębiorca, prezes Federacji dla Rzeczypospolitej, w latach 2015–2018 poseł na Sejm RP związany z klubem Kukiz'15, od listopada 2018 r. do końca kadencji pozostawał posłem niezrzeszonym.

²³ Posłanka na Sejm RP (V, VI, VII, VIII i IX kadencji), marszałkini Sejmu RP VII kadencji, członkini PO RP.

²⁴ Poseł na Sejm RP (VIII i IX kadencji), prezes Polskiego Stronnictwa Ludowego od 2015 r.

²⁵ Były poseł do PE (VI, VII i VIII kadencji), wykładowca w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej, przewodniczący Ruchu Prawdziwa Europa – Europa Christi.

²⁶ Przedsiębiorca, przewodniczący ugrupowania Polska Liberalna Strajk Przedsiębiorców.

²⁷ Były poseł do PE (VIII kadencji), wiceprezydent Krakowa w latach 1997–1998, przedsiębiorca, prezes Kongresu Nowej Prawicy oraz PolExitu (wcześniej członek Unii Polityki Realnej).

²⁸ Obwieszczenie PKW z dnia 15 kwietnia 2020 r. o kandydatach na Prezydenta RP w wyborach zarządzanych na dzień 10 maja 2020 r.; Uchwała PKW nr 121/2020 z dnia 15 kwietnia 2020 r. w sprawie listy kandydatów na Prezydenta RP w wyborach zarządzanych na dzień 10 maja 2020 r.

²⁹ Uchwała PKW nr 129/2020 z dnia 10 maja 2020 r. w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta RP; PKW ZPOW-421-24/20, Wyjaśnienia dotyczące postępowania komisarzy wyborczych i organów gmin w związku z zakończeniem wyborów Prezydenta RP zarządzanych na dzień 10 maja 2020 r.; OKW ZPOW-500-2/20, Pismo PKW do Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu RP dotyczące opinii w sprawie ustawy o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzanych w 2020 r.; PKW ZPOW-571-32/20, Stanowisko PKW z dnia 26 marca 2020 r. w sprawie zgłoszeń kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych; Informacja PKW z dnia 9 kwietnia 2020 r.; dokumenty dostępne na stronie PKW, www.pkw.gov.pl.

³⁰ Postanowienie Marszałka Sejmu RP z dnia 3 czerwca 2020 r. w sprawie zarządzania wyborów Prezydenta RP (Dz.U. 2020 poz. 988); Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. 2020 poz. 1319); Ustawa z dnia 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzanych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego (Dz.U. 2020 poz. 979); PKW ZPOW-711-51/20, Informacja o możliwości skorzystania przez każdego wyborcę z korespondencyjnego trybu głosowania oraz sposobie realizacji tego prawa w wyborach Prezydenta RP zarządzanych na dzień 28 czerwca 2020 r.; Musiał-Karg 2021: 40–46].

dołączenie nowych kandydatów lub wymianę dotychczasowych³¹. W tej sytuacji do wyżej wymienionych kandydatów dołączyli Waldemar Witkowski³² z Unii Pracy (UP) oraz Rafał Trzaskowski³³ z PO RP, który zastąpił Małgorzatę Kidawę-Błońską³⁴. Nowe rozwiązania prawne wzbudziły liczne kontrowersje [Pyrzyńska 2021] (omówienie zaistniałej sytuacji, w tym podstawy prawnej do przeprowadzenia głosowania, wymaga osobnej analizy i nie stanowi przedmiotu badań niniejszego artykułu).

Ponieważ w pierwszym głosowaniu żaden z pretendentów nie zdobył ponad połowy ważnie oddanych głosów, o wyniku wyborów zadecydowała II tura. Zwycięzcą I tury został Andrzej Duda, uzyskując ponad 13% głosów przewagi nad Rafałem Trzaskowskim³⁵. Ponowne głosowanie przeprowadzono 12 lipca. Po bardzo zaciętej i wyrównanej rywalizacji, zwyciężył Andrzej Duda, pokonując Rafała Trzaskowskiego różnicą 2,06% głosów. Tym samym urzędujący prezydent uzyskał reelekcję [Chrobak 2021: 92–95]. Zainteresowanie wyborami w pierwszym głosowaniu wyniosło 64,51%, ustępując jedynie frekwencji z 1995 r. (64,7%), natomiast w ponownym głosowaniu wyniosło 68,18%, również ustępując jedynie wyborom z 1995 r. (68,23%)³⁶. Zestawienie wyników wyborczych zaprezentowano w tabeli 2.

³¹ Ustawa z dnia 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzonych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego; PKW ZPOW-600-17/20, Informacja o zasadach przyjmowania zgłoszeń i rejestracji kandydatów na Prezydenta RP przez PKW w wyborach zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r.; PKW ZPOW-600-19/20, Informacja o zasadach przyjmowania ponownych zgłoszeń kandydatów na Prezydenta RP zarejestrowanych przez PKW w wyborach Prezydenta RP zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r., dokonywanych przez pełnomocników wyborczych komitetów wyborczych, których zawiadomienie o uczestnictwie w wyborach zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r. zostało przyjęte przez PKW; postanowienie Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2020 r., sygn. akt I NSW 61/20, https://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists1/Komunikaty_o_sprawach/AlItems/Uzasadnienie%20postanowienia%20SN%20z%20dnia%2012%20czerwca%202020%20r.%20w%20sprawie%20I%20NSW%2061_20.pdf

³² Zarządca w Spółdzielni Mieszkaniowej im. Hipolita Cegielskiego, przewodniczący UP.

³³ Prezydent Warszawy, wiceprzewodniczący PO RP, a także Europejskiej Partii Ludowej. Wcześniej poseł do PE (VII kadencji) oraz poseł na Sejm RP (VIII kadencji).

³⁴ *Rafał Trzaskowski kandydatem na Prezydenta RP*, 15.05.2020, www.platforma.org (dostęp 31.01.2022); Obwieszczenie PKW z dnia 12 czerwca 2020 r. o kandydatach na Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r.

³⁵ Obwieszczenie PKW z dnia 30 czerwca 2020 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r. (Dz.U. 2020 poz. 1163).

³⁶ Obwieszczenie PKW z dnia 13 lipca 2020 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP (Dz.U. 2020 poz. 1238); Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2020 r. w sprawie ważności wyborów Prezydenta RP przeprowadzonych w dniu 12 lipca 2020 r. (Dz.U. 2020 poz. 1335); Uchwała PKW nr 203/2020 z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie stwierdzenia wyniku wyborów Prezydenta RP.

Tabela 2. Wyniki wyborów Prezydenta RP w 2020 r. w skali kraju

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba głosów	Udział głosów (w %)
I tura			
1.	Andrzej Duda	8 450 513	43,50
2.	Rafał Trzaskowski	5 917 340	30,46
3.	Szymon Hołownia	2 693 397	13,87
4.	Krzysztof Bosak	1 317 380	6,78
5.	Władysław Kosiniak-Kamysz	459 365	2,36
6.	Robert Biedroń	432 129	2,22
7.	Stanisław Żółtek	45 419	0,23
8.	Marek Jakubiak	33 652	0,17
9.	Paweł Tanajno	27 909	0,14
10.	Waldemar Witkowski	27 290	0,14
11.	Mirosław Piotrowski	21 065	0,11
II tura			
1.	Andrzej Duda	10 440 648	51,03
2.	Rafał Trzaskowski	10 018 263	48,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Obwieszczenie PKW z dnia 30 czerwca 2020 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r. (Dz.U. 2020 poz. 1163); Obwieszczenie PKW z dnia 13 lipca 2020 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2020 poz. 1238).

Ósme wybory głowy państwa odbyły się 18 maja 2025 r. W wyborach udział wzięło trzynastu kandydatów: Karol Nawrocki³⁷, Rafał Trzaskowski³⁸, Sławomir Mentzen³⁹, Grzegorz Braun⁴⁰, Szymon Hołownia⁴¹, Adrian Zandberg⁴², Magdalena Biejat⁴³, Krzysztof Stanisławski⁴⁴, Joanna Senyszyn⁴⁵, Marek Jakubiak⁴⁶,

³⁷ Bezpartyjny, popierany przez PiS, prezes Instytutu Pamięci Narodowej.

³⁸ Członek PO RP, prezydent Warszawy.

³⁹ Członek Konfederacja Wolność i Niepodległość, prezes Nowej Nadziei, poseł na Sejm RP (X kadencji).

⁴⁰ Od 2019 r. twórca i prezes Konfederacji Korony Polskiej (do marca 2025 r. wchodzącej w skład Konfederacji Wolność i Niepodległość), poseł na Sejm RP (IX i X kadencji) oraz poseł do PE (X kadencji).

⁴¹ Prezes stowarzyszenia Polska 2050, poseł i marszałek Sejmu RP (X kadencji).

⁴² Przewodniczący Razem, poseł na Sejm RP (IX i X kadencji).

⁴³ Bezpartyjna (wcześniej w Razem), popierana przez Lewicę, posłanka na Sejm RP (IX kadencji), senatorka i wicemarszałkini Senatu RP (XI kadencji).

⁴⁴ Bezpartyjny.

⁴⁵ Bezpartyjna (wcześniej w SLD), posłanka na Sejm RP (IV, V, VI i IX kadencji) oraz posłanka do PE (VII kadencji).

⁴⁶ Członek Federacja dla Rzeczypospolitej, poseł na Sejm RP (VIII i X kadencji).

Artur Bartoszewicz⁴⁷, Maciej Maciak⁴⁸ oraz Marek Woch⁴⁹. Mimo że w pierwszym głosowaniu największe poparcie uzyskał Rafał Trzaskowski, to ostatecznie kandydat Platformy już po raz drugi przegrał rywalizację w II turze z pretendenciem popieranym przez PiS. Nowym prezydentem został Karol Nawrocki, pokonując kandydata PO RP różnicą 369 591 głosów. Zainteresowanie głosowaniem w I turze wyniosło 67,31%, co oznaczało, że była to najwyższa frekwencja w I turze podczas wyborów głowy państwa w historii III RP. W ponownym głosowaniu zainteresowanie wyborami ulokowało się na poziomie 71,63% i także była to najwyższa frekwencja w historii III RP w przypadku II tury wyborów Prezydenta RP⁵⁰. Wyniki wyborów zestawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Wyniki wyborów Prezydenta RP w 2025 r. w skali kraju

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba głosów	Udział głosów (w %)
I tura			
1.	Rafał Trzaskowski	6 147 797	31,36
2.	Karol Nawrocki	5 790 804	29,54
3.	Sławomir Mentzen	2 902 448	14,81
4.	Grzegorz Braun	1 242 917	6,34
5.	Szymon Hołownia	978 901	4,99
6.	Adrian Zandberg	952 832	4,86
7.	Magdalena Biejat	829 361	4,23
8.	Krzysztof Stanowski	243 479	1,24
9.	Joanna Senyszyn	214 198	1,09
10.	Marek Jakubiak	150 698	0,77
11.	Artur Bartoszewicz	95 640	0,49
12.	Maciej Maciak	36 371	0,19
13.	Marek Woch	18 338	0,09
II tura			
1.	Karol Nawrocki	10 606 877	50,89
2.	Rafał Trzaskowski	10 237 286	49,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Obwieszczenie PKW z dnia 19 maja 2025 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 18 maja 2025 r. (Dz.U. 2025 poz. 652); Obwieszczenie PKW z dnia 2 czerwca 2025 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2025 poz. 714).

⁴⁷ Bezpartyjny.

⁴⁸ Bezpartyjny.

⁴⁹ Członek ugrupowania Bezpartyjni Samorządowcy – Łączy nas Polska.

⁵⁰ Obwieszczenie PKW z dnia 19 maja 2025 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 18 maja 2025 r. (Dz.U. 2025 poz. 652); Obwieszczenie PKW z dnia 2 czerwca 2025 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2025 poz. 714).

ISTOTNOŚĆ I SIŁA WPŁYWU WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW/MIERNIKÓW NA DECYZJE WYBORCZE W MIASTACH WOJEWÓDZKICH

W badaniu wykorzystano 25 wskaźników/mierników: 10 o charakterze społeczno-kulturowym, 12 o charakterze ekonomicznym oraz 3 o charakterze infrastruktury społecznej. Ich szczegółowe omówienie zaprezentowano w tabeli 4. Zastosowano pięciostopniowy podział występujących korelacji: 1) brak lub bardzo słaba korelacja (do 0,1), 2) słaba korelacja (0,11–0,30), 3) umiarkowana korelacja (0,31–0,50), 4) silna korelacja (0,51–0,70), 5) bardzo silna korelacja (powyżej 0,70). Analiza danych zawartych w tabeli 4 pozwala na ustalenie, jakie wskaźniki/mierniki najczęściej korelowały w stopniu silnym oraz bardzo silnym.

W 2015 r. nie wystąpiły korelacje w stopniu bardzo silnym, natomiast w stopniu silnym wystąpiły 7 razy w odniesieniu do 7 wskaźników/mierników (B1, B3, B7, B9, B10, B15 i B20). Znacznie więcej korelacji w stopniu silnym i bardzo silnym wystąpiło podczas elekcji w 2020 r. W stopniu silnym wystąpiło 26 korelacji w odniesieniu do 15 wskaźników/mierników (B1, B2, B5, B6, B7, B8, B9, B10, B12, B13, B14, B15, B16, B18 i B19), a w stopniu bardzo silnym wystąpiły 3 korelacje w odniesieniu do 3 wskaźników/mierników (B2, B7 i B14). Z kolei najwięcej korelacji, zwłaszcza w stopniu bardzo silnym, wystąpiło podczas wyborów w 2025 r. W stopniu silnym wystąpiło 28 korelacji w odniesieniu do 15 wskaźników/mierników (B1, B2, B4, B5, B6, B7, B8, B11, B12, B13, B14, B15, B20, B22 i B26), natomiast w stopniu bardzo silnym wystąpiło 9 korelacji w odniesieniu do 6 wskaźników/mierników (B5, B7, B13, B14, B22 i B26) (tab. 4, 5, 6, 7, 24, 25, 26).

Analizując łącznie korelacje silne i bardzo silne występujące podczas elekcji z lat 2015–2025, można zauważyć, że najczęściej korelacja występowała odnośnie do 6 wskaźników/mierników: B7 – wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach, B14 – liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, B13 – liczba ludności w wieku produkcyjnym, B15 – liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, B1 – przynależność historyczna miasta do Polski, a także w mniejszym stopniu B2 – małżeństwa na 1000 ludności. Oznacza to, że spośród wytypowanych wskaźników/mierników właśnie wymienione powyżej miały największy wpływ na poparcie części kandydatów.

Natomiast brak jakichkolwiek korelacji wystąpił odnośnie do 4 wskaźników/mierników: B17 – bezrobotni zarejestrowani ogółem na 1000 mieszkańców, B21 – wydatki budżetów powiatów ogółem na jednego mieszkańca, B23 – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto oraz B25 – osoby korzystające

ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w osobach ogółem. Wymienione wskaźniki/mierniki nie miały więc praktycznie żadnego wpływu na wyniki wyborów poszczególnych kandydatów.

Z kolei analizując wskaźniki/mierniki z elekcji przeprowadzonej w 2015 r., można stwierdzić, że z 25 analizowanych wskaźników/mierników brak korelacji w stopniu silnym lub bardzo silnym wystąpił w przypadku aż 18 wskaźników/mierników (B2, B4, B5, B6, B8, B11, B12, B13, B14, B16, B17, B18, B19, B21, B22, B23, B25 i B26). Odnośnie do elekcji z 2020 r. korelacji na poziomie silnym lub bardzo silnym nie było w przypadku 10 wskaźników/mierników (B3, B4, B11, B17, B20, B21, B22, B23, B25 i B26). Również w odniesieniu do wyborów z 2025 r. brak korelacji na poziomie silnym lub bardzo silnym dotyczył 10 wskaźników/mierników (B3, B9, B10, B16, B17, B18, B19, B21, B23 i B25) (tab. 4).

Tabela 4. Rodzaje wykorzystanych wskaźników/mierników oraz liczba i siła ich korelacji

	Wskaźniki/mierniki	Korelacje umiarkowane, silne i bardzo silne					
		2015		2020		2025	
		S	B	S	B	S	B
O charakterze społeczno-kulturowym							
B1	Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945	1	–	1	–	2	–
B2	Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	–	–	2	1	2	–
B3	Rozwody na 10 000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	1	–	–	–	–	–
B4	Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności = Różnica wartości wskaźnika (przyrost)	–	–	–	–	1	–
B5	Liczba ludności w osobach	–	–	1	–	2	1
B6	Współczynnik feminizacji w osobach	–	–	1	–	2	–
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	1	–	2	1	2	2
B9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1	–	3	–	–	–
B10	Urodzenia żywe na 1000 ludności	1	–	1	–	–	–
B11	Przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców	–	–	–	–	2	–

Tabela 4 (cd.)

O charakterze ekonomicznym							
B12	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	–	–	1	–	2	–
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	–	–	3	–	1	2
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	–	–	2	1	2	2
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	1	–	2	–	3	–
B16	Samochody osobowe na 1000 ludności	–	–	3	–	–	–
B17	Bezrobotni zarejestrowani ogółem na 1000 mieszkańców	–	–	–	–	–	–
B18	Średnia cena za 1 m ² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych	–	–	1	–	–	–
B19	Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych na 1000 mieszkańców (w tys. zł)	–	–	2	–	–	–
B20	Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem	1	–	–	–	2	–
B21	Wydatki budżetów powiatów ogółem na 1 mieszkańca	–	–	–	–	–	–
B22	Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca	–	–	–	–	2	1
B23	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)	–	–	–	–	–	–
O charakterze infrastruktury społecznej							
B8	Ludność na 1 km ²	–	–	1	–	1	–
B25	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w osobach ogółem	–	–	–	–	–	–
B26	Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach	–	–	–	–	2	1

S – korelacja silna, B – korelacja bardzo silna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Łącznie w 2015 r. u wszystkich kandydatów wystąpiło tylko 7 korelacji silnych i żadnej bardzo silnej. Korelacje w stopniu silnym wystąpiły odnośnie do czterech pretendentów. Kandydatem, u którego wystąpiła największa liczba korelacji, okazała się Magdalena Ogórek (3 korelacje silne), następnym byli Grzegorz Braun (2 korelacje silne) oraz Andrzej Duda i Jacek Wilk (po 1 korelacji silnej) (tab. 5).

Tabela 5. Istotność i siła wpływu dostępnych wskaźników i mierników na decyzje wyborcze w 2015 r.

Lp.	Imię i nazwisko	Istotność wskaźników i mierników				Korelacja Pearsona			
		społeczno- -kulturowe	ekonomiczne	infrastruktury społecznej	razem	brak, bardzo słaba, słaba i umiarkowana	silna	bardzo silna	razem: silna i bardzo silna
	Liczba wytypowanych mierników i wskaźników	10	12	3	25	x	x	x	x
I tura									
1.	Andrzej Duda	1	–	–	1	24	1	–	1
2.	Bronisław Komorowski	–	–	–	–	25	–	–	-
3.	Paweł Kukiz	–	–	–	–	25	–	–	-
4.	Janusz Korwin-Mikke	–	–	–	–	25	–	–	-
5.	Magdalena Ogórek	1	2	–	3	22	3	–	3
6.	Adam Jarubas	–	–	–	–	25	–	–	-
7.	Janusz Palikot	–	–	–	–	25	–	–	-
8.	Grzegorz Braun	2	–	–	2	23	2	–	2
9.	Marian Kowalski	–	–	–	–	25	–	–	-
10.	Jacek Wilk	1	–	–	1	24	1	–	1
11.	Paweł Tanajno	–	–	–	–	25	–	–	-
Razem		5	2	–	7	x	7	–	7
II tura									
1.	Andrzej Duda	–	–	–	–	25	–	–	-
2.	Bronisław Komorowski	–	–	–	–	25	–	–	-
Razem		–	–	–	–	x	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

W 2020 r. nastąpił wzrost korelacji silnych oraz pojawiły się korelacje bardzo silne, gdyż łącznie u wszystkich pretendentów wystąpiło 29 korelacji silnych i bardzo silnych, w tym 26 silnych i 3 bardzo silne. Korelacje w stopniu silnym oraz bardzo silnym wystąpiły odnośnie do sześciu kandydatów. Pretendentem, u którego wystąpiła największa liczba korelacji, był Waldemar

Witkowski (2 korelacje bardzo silne i 5 silnych), następnymi Robert Biedroń (1 korelacja bardzo silna i 6 silnych), Stanisław Żółtek (9 korelacji silnych), Marek Jakubiak (4 korelacje silne), Władysław Kosiniak-Kamysz oraz Paweł Tanajno (po 1 korelacji silnej) (tab. 6).

Tabela 6. Istotność i siła wpływu dostępnych wskaźników i mierników na decyzje wyborcze w 2020 r.

Lp.	Imię i nazwisko	Istotność wskaźników i mierników				Korelacja Pearsona			
		społeczno-kulturowe	ekonomiczne	infrastruktury społecznej	razem	brak, bardzo słaba, słaba i umiarkowana	silna	bardzo silna	razem: silna i bardzo silna
	Liczba wytypowanych mierników i wskaźników	10	12	3	25	x	x	x	x
I tura									
1.	Andrzej Duda	–	–	–	–	25	–	–	–
2.	Rafał Trzaskowski	–	–	–	–	25	–	–	–
3.	Szymon Hołownia	–	–	–	–	25	–	–	–
4.	Krzysztof Bosak	–	–	–	–	25	–	–	–
5.	Władysław Kosiniak-Kamysz	–	1	–	1	24	1	–	1
6.	Robert Biedroń	3	4	–	7	18	6	1	7
7.	Stanisław Żółtek	4	4	1	9	16	9	–	9
8.	Marek Jakubiak	2	2	–	4	21	4	–	4
9.	Paweł Tanajno	1	–	–	1	24	1	–	1
10.	Waldemar Witkowski	3	4	–	7	18	5	2	7
11.	Mirosław Piotrowski	–	–	–	–	25	–	–	–
Razem		13	15	1	29	x	26	3	29
II tura									
1.	Andrzej Duda	–	–	–	–	25	–	–	–
2.	Rafał Trzaskowski	–	–	–	–	25	–	–	–
Razem		–	–	–	–	x	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 7. Istotność i siła wpływu dostępnych wskaźników i mierników na decyzje wyborcze w 2025 r.

Lp.	Imię i nazwisko	Istotność wskaźników i mierników				Korelacja Pearsona			
		społeczno- -kulturowe	ekonomiczne	infrastruktury społecznej	razem	brak, bardzo słaba, słaba i umiarkowana	silna	bardzo silna	razem: silna i bardzo silna
	Liczba wytypowanych mierników i wskaźników	10	12	3	25	x	x	x	x
	I tura								
1.	Rafał Trzaskowski	2	–	–	2	23	2	–	2
2.	Karol Nawrocki	1	–	–	1	24	1	–	1
3.	Sławomir Mentzen	–	1	–	1	24	1	–	1
4.	Grzegorz Braun	–	–	–	–	25	–	–	-
5.	Szymon Hołownia	–	–	–	–	25	–	–	-
6.	Adrian Zandberg	3	4	1	8	17	7	1	8
7.	Magdalena Biejat	2	3	1	6	19	6	–	6
8.	Krzysztof Stanisławski	3	2	1	6	19	3	3	6
9.	Joanna Senyszyn	4	6	1	11	14	6	5	11
10.	Marek Jakubiak	1	–	–	1	24	1	–	1
11.	Artur Bartoszewicz	–	–	–	–	25	–	–	-
12.	Maciej Maciak	–	–	–	–	25	–	–	-
13.	Marek Woch	–	1	–	1	24	1	–	1
Razem		16	17	4	37	x	28	9	37
	II tura								
1.	Karol Nawrocki	1	1	–	2	23	2	–	2
2.	Rafał Trzaskowski	1	1	–	2	23	2	–	2
Razem		2	2	–	4	x	4	–	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

W 2025 r. nastąpił dalszy wzrost korelacji silnych, a zwłaszcza bardzo silnych. Łącznie wystąpiło 37 korelacji silnych i bardzo silnych, w tym 28 silnych i 9 bardzo silnych. Wspomniane korelacje wystąpiły względem dziewięciu

kandydatów: najwięcej odnośnie do Joanny Senyszyn (6 silnych i 5 bardzo silnych), a następnie w odniesieniu do Krzysztofa Stanowskiego (3 silne i 3 bardzo silne), Adriana Zandberga (7 silnych i 1 bardzo silna), Magdaleny Biejat (6 silnych), Rafała Trzaskowskiego (2 silne) oraz Karola Nawrockiego, Sławomira Mentzena, Marka Jakubiaka i Marka Wocha (po 1 korelacji silnej) (tab. 7).

Jak wspomniano wcześniej, podczas wyborów Prezydenta RP w 2015 r. odnotowano siedem przypadków silnych korelacji dotyczących czterech kandydatów. Nie zaobserwowano natomiast korelacji bardzo silnych. Magdalena Ogórek uzyskiwała wyższe poparcie w miejscowościach, w których wzrastała liczba osób w wieku emerytalnym, natomiast traciła je tam, gdzie rosła liczba osób zatrudnionych oraz liczba rozwodów. Grzegorz Braun zyskiwał poparcie w miastach charakteryzujących się wzrostem liczby urodzeń, a tracił je w miejscowościach z rosnącą liczbą osób starszych. Wydaje się, że poparcie dla Andrzeja Dudy było zróżnicowane w zależności od historycznej przynależności terytorialnej miast. Im dłużej miasto leżało w granicach Polski, tym wyższe było poparcie. Z kolei Jacek Wilk uzyskiwał wyższe poparcie w miastach, w których zwiększała się liczba ludności (tab. 8).

Tabela 8. Korelacje silne podczas elekcji Prezydenta RP w 2015 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
Magdalena Ogórek		
B3	Rozwody na 10 000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	–0,70
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	0,53
B20	Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem	–0,56
Grzegorz Braun		
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,52
B10	Urodzenia żywe na 1000 ludności	0,61
Andrzej Duda		
B1	Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945	0,58
Jacek Wilk		
B9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

W przeciwieństwie do wyborów prezydenckich z 2015 r. podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r. silne i bardzo silne korelacje występowały znacznie częściej. Łącznie odnotowano ich 29, w tym 3 bardzo silne oraz 26 silnych.

Zjawiska te dotyczyły sześciu kandydatów, co wskazuje na wyraźniejsze powiązania między częścią z wytypowanych 25 wskaźników/mierników a poziomem poparcia społecznego w wyborach. Z przeprowadzonych badań wynika, że Stanisław Żółtek uzyskiwał wyższe poparcie w miastach, w których obserwowano wzrost liczby zawieranych małżeństw, dodatni przyrost naturalny oraz zwiększenie liczby mieszkańców, m.in. w wyniku migracji. Korzystne dla jego wyniku wyborczego były również wyższe wskaźniki zagęszczenia ludności. Poparcie dla kandydata rosło też w ośrodkach miejskich, w których zwiększała się liczba osób w wieku produkcyjnym, w tym w jego mobilnym segmencie, a także tam, gdzie wzrastała liczba mieszkańców zalegających z opłatami za lokale komunalne. Z kolei spadek poparcia odnotowywano w miastach z rosnącym udziałem osób starszych oraz tam, gdzie zmniejszała się liczba samochodów osobowych (tab. 9).

Tabela 9. Korelacje silne Stanisława Żółtka podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.

	Wskaźniki/mierniki	Korelacje
B2	Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	0,66
B5	Liczba ludności w osobach	0,51
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,66
B9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,63
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	0,64
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,70
B16	Samochody osobowe na 1000 ludności	–0,52
B19	Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (w tys. zł) na 1000 mieszkańców	0,55
B8	Ludność na 1 km ²	0,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Poparcie dla Roberta Biedronia wzrastało w miastach charakteryzujących się rosnącą liczbą zawieranych małżeństw oraz dodatnim przyrostem naturalnym. Dodatkowo pozytywne tendencje w jego wyniku wyborczym obserwowano w miastach, w których zwiększała się liczba osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza w jego mobilnym segmencie. Z kolei spadek poparcia odnotowywano w miastach z rosnącym udziałem osób starszych oraz populacji w wieku poprodukcyjnym. Negatywny wpływ na wynik wyborczy miał również spadek liczby samochodów osobowych w danej miejscowości (tab. 10).

Tabela 10. Korelacje silne i bardzo silne Roberta Biedronia podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B2	Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	0,81
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,68
B9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,51
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	0,54
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,62
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	–0,64
B16	Samochody osobowe na 1000 ludności	–0,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Waldemar Witkowski uzyskiwał wyższe poparcie w miastach, w których obserwowano wzrost liczby zawieranych małżeństw, dodatni przyrost naturalny oraz zwiększającą się liczbę osób aktywnych zawodowo, zarówno pracujących lokalnie, jak i skłonnych do migracji w celu podjęcia zatrudnienia. Z kolei spadek poparcia dla kandydata występował w miejscowościach, gdzie rosła liczba emerytów i osób starszych, a także tam, gdzie zwiększała się liczba samochodów osobowych wśród mieszkańców (tab. 11).

Tabela 11. Korelacje silne i bardzo silne Waldemara Witkowskiego podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B2	Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	0,61
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,86
B9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,59
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	0,70
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,76
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	–0,67
B16	Samochody osobowe na 1000 ludności	–0,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Marek Jakubiak uzyskiwał wyższe poparcie w miastach, w których obserwowano wzrost liczby ludności wynikający z rosnącej liczby urodzeń, a także w miejscowościach charakteryzujących się zwiększającą się populacją osób poniżej osiemnastego roku życia. Z kolei spadek poparcia dla kandydata występował w miastach, w których rosła liczba kobiet oraz odnotowywano wzrost cen nieruchomości mieszkaniowych (tab. 12).

Tabela 12. Korelacje silne Marka Jakubiaka podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B6	Współczynnik feminizacji w osobach	−0,57
B10	Urodzenia żywe na 1000 ludności	0,52
B12	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	0,65
B18	Średnia cena za 1 m ² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych	−0,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Władysław Kosiniak-Kamysz uzyskiwał wyższe poparcie w tych miastach, w których odnotowano wzrost liczby mieszkańców zalegających z opłatami za lokale komunalne. Zjawisko to może wskazywać na korelację między poziomem poparcia dla kandydata a sytuacją materialną i mieszkaniową części społeczeństwa, szczególnie osób znajdujących się w trudniejszym położeniu ekonomicznym. Wydaje się, że wzrost zaległości czynszowych można zinterpretować jako wskaźnik pogarszającej się kondycji finansowej części gospodarstw domowych, co z kolei może sprzyjać większej atrakcyjności postulatów prospołecznych (tab. 13).

Tabela 13. Korelacje silne Władysława Kosiniaka-Kamysza podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B19	Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (w tys. zł) na 1000 mieszkańców	0,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Paweł Tanajno tracił poparcie w miastach w zależności od ich historycznej przynależności. Im dłużej miasto było w granicach Polski, tym niższe było poparcie. Mogło to być efektem ewentualnych wzorców kulturowo-politycznych związanych z doświadczeniami historycznymi tych miast. Tego rodzaju uwarunkowania mogły wpływać na preferencje wyborcze mieszkańców, np. poprzez różnice w poziomie zaufania do instytucji państwowych czy tradycji obywatelskich. Mogło to ograniczać skuteczność przekazu kandydatów, których programy mogły się nie wpisywać w lokalne oczekiwania społeczne (tab. 14).

Tabela 14. Korelacje silne Pawła Tanajno podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B1	Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945	-0,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

W 2025 r. wystąpiło więcej korelacji silnych i bardzo silnych niż podczas elekcji z lat 2020 i 2015. Joanna Senyszyn uzyskiwała wyższe poparcie w miastach, w których obserwowano wzrost liczby ludności, zwiększoną liczbę przestępstw oraz rosnącą liczbę praktykujących lekarzy. Dodatkowo pozytywne korelacje występowały w miejscowościach charakteryzujących się wzrostem populacji osób poniżej osiemnastego roku życia oraz osób w wieku produkcyjnym, zarówno pracujących lokalnie, jak i gotowych do migracji w celu podjęcia zatrudnienia. Kandydatka zyskiwała również w miastach, w których rosła liczba osób aktywnych zawodowo. Z kolei spadek poparcia odnotowywano w ośrodkach miejskich, w których zwiększała się liczba kobiet oraz osób starszych, w tym emerytów. Negatywny wpływ na wynik wyborczy miało też obniżenie dochodów własnych gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca (tab. 15).

Adrian Zandberg uzyskiwał wyższe poparcie w miastach charakteryzujących się wzrostem liczby ludności oraz zwiększoną liczbą przestępstw. Dodatkowo pozytywne korelacje występowały w ośrodkach miejskich, w których rosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, w tym mobilnym. Może to sugerować, że jego elektorat koncentrował się w ośrodkach o młodszej strukturze wiekowej, z potencjałem rozwojowym i aktywnością zawodową. Poparcie dla kandydata wzrastało również w miastach, w których zwiększała się liczba lekarzy. Może to wskazywać na większe poparcie w miastach o lepiej rozwiniętej infrastrukturze zdrowotnej. Z kolei spadek poparcia odnotowywano w miejscowościach z rosnącym udziałem osób starszych, a także tam, gdzie dochody własne gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca ulegały obniżeniu. Może to

świadczą o mniejszej atrakcyjności przekazu tego kandydata dla grup wiekowych powyżej wieku emerytalnego oraz wskazywać na słabsze poparcie w regionach o niższym poziomie finansowej samodzielności samorządów (tab. 16).

Tabela 15. Korelacje silne i bardzo silne Joanny Senyszyn podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mierniki		Korelacje
B5	Liczba ludności w osobach	0,53
B6	Współczynnik feminizacji w osobach	–0,51
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,87
B11	Przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców	0,57
B12	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	0,55
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	0,74
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,72
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	–0,56
B20	Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem	0,58
B22	Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca	–0,75
B26	Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach	0,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 16. Korelacje silne i bardzo silne Adriana Zandberga podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mierniki		Korelacje
B5	Liczba ludności w osobach	0,53
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,75
B11	Przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców	0,57
B12	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	0,57
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	0,68
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,69
B22	Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca	–0,65
B26	Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach	0,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Krzysztof Stanowski zyskiwał wyższe poparcie w miastach charakteryzujących się dodatnim bilansem demograficznym, wzrastającym zagęszczeniem mieszkańców oraz rosnącym udziałem osób w wieku produkcyjnym, w tym mobilnych zawodowo, co może świadczyć m.in. o poparciu w miastach rozwijających się, przyciągających nowych mieszkańców, wśród osób aktywnych zawodowo oraz prowadzących mobilny styl życia w celu podjęcia pracy. Wyższe poparcie w miastach o większym zagęszczeniu ludności może świadczyć, że jego elektorat koncentrował się w obszarach silnie zurbanizowanych. Jednocześnie jego poparcie malało w miastach, w których zwiększał się udział populacji osób starszych. Negatywna korelacja z udziałem seniorów może wskazywać na ograniczoną atrakcyjność jego przekazu dla grup wiekowych powyżej wieku emerytalnego.

Wydaje się, że Krzysztof Stanowski był kandydatem preferowanym przez mieszkańców miast o dynamicznej strukturze demograficznej, wysokim stopniu urbanizacji oraz dużym udziale osób aktywnych zawodowo. Jego poparcie korelowało pozytywnie z cechami kojarzonymi z miastami rozwijającymi się (tab. 17).

Tabela 17. Korelacje silne i bardzo silne Krzysztofa Stanowskiego podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

	Wskaźniki/mienniki	Korelacje
B4	Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności = Różnica wartości wskaźnika (przyrost)	−0,54
B5	Liczba ludności w osobach	0,74
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	−0,57
B8	Ludność na 1 km ²	0,58
B13	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	0,74
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Magdalena Biejał zyskiwała poparcie w miastach, w których rosła liczba osób aktywnych zawodowo. Pozytywna korelacja z liczbą lekarzy może wskazywać na większe poparcie w miastach o lepiej rozwiniętej infrastrukturze zdrowotnej. Z drugiej strony, poparcie dla kandydatki malało w miastach, w których wzrastała liczba kobiet. Negatywna korelacja z udziałem kobiet może być zaskakująca, zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę feministyczny profil kandydatki. Wydaje się, że może to jednak wskazywać na zróżnicowanie

postaw kobiet, np. w zależności od wieku, wykształcenia czy miejsca zamieszkania, co jednak wymaga pogłębionej analizy wykraczającej poza ramy niniejszego artykułu. Kandydatka traciła także poparcie w miastach o pogarszającej się kondycji finansowej. Może to sugerować, że jej program nie był postrzegany jako adekwatna odpowiedź na lokalne problemy ekonomiczne. Ponadto negatywna korelacja z udziałem seniorów może świadczyć o ograniczonej skuteczności przekazu kandydatki wśród osób starszych (tab. 18).

Tabela 18. Korelacje silne Magdaleny Biejał podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mierniki		Korelacje
B6	Współczynnik feminizacji w osobach	–0,53
B7	Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach	–0,68
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	–0,68
B20	Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem	0,60
B22	Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca	–0,67
B26	Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach	0,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Rafał Trzaskowski tracił poparcie w zależności od historycznej przynależności danego miasta. Zjawisko to może sugerować, że istnieje wpływ uwarunkowań historycznych na współczesne preferencje wyborcze. Im dłużej miasto było w granicach Polski, tym niższe było poparcie. Natomiast zyskiwał poparcie w miastach, w których wzrastała liczba zawieranych małżeństw. Może to wskazywać na rezonans jego programu wśród osób tworzących stabilne struktury rodzinne (tab. 19).

Tabela 19. Korelacje silne Rafała Trzaskowskiego podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mierniki		Korelacje
B1	Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945	–0,55
B2	Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	0,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Marek Woch uzyskiwał wyższe poparcie w miastach charakteryzujących się wzrostem liczby osób aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym mobilnym, czyli gotowych do migracji w celu podjęcia zatrudnienia poza miejscem zamieszkania. Wydaje się, że mógł być kandydatem preferowanym przez osoby młodsze, dynamiczne, związane z sektorami wymagającymi mobilności zawodowej (tab. 20).

Tabela 20. Korelacje silne Marka Wocha podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B14	Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym	0,69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Sławomir Mentzen zyskiwał wyższe poparcie w miastach, w których wzrastała liczba emerytów. Zjawisko to może być pewnym zaskoczeniem, jeżeli weźmie się pod uwagę, że Konfederacja przyciąga w dość dużym stopniu młodszy elektorat (tab. 21).

Tabela 21. Korelacje silne Sławomira Mentzena podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B15	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	0,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Marek Jakubiak zyskiwał poparcie w zależności od historycznej przynależności danego miasta, co może się wpisywać w szerszy kontekst wpływu regionalnych różnic na preferencje wyborcze. Im dłużej miasto było w granicach Polski, tym wyższe było poparcie (tab. 22).

Tabela 22. Korelacje silne Marka Jakubiaka podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mienniki		Korelacje
B1	Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945	0,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Karol Nawrocki odnotowywał niższe poparcie w miejscowościach, w których wzrastała liczba zawieranych związków małżeńskich. Zjawisko to może wskazywać na ograniczoną skuteczność jego przekazu wśród społeczności charakteryzujących się większą stabilnością rodzinną, co jest dość zaskakującym zjawiskiem, jeżeli weźmie się pod uwagę program i działania PiS, które udzieliło mu poparcia (tab. 23).

Tabela 23. Korelacje silne Karola Nawrockiego podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.

Wskaźniki/mierniki		Korelacje
B2	Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X	–0,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

UWAGI KOŃCOWE

Przeprowadzona analiza korelacji pomiędzy 25 wybranymi wskaźnikami społeczno-ekonomicznymi a wynikami wyborczymi kandydatów w miastach wojewódzkich w latach 2015, 2020 i 2025 pozwala na sformułowanie następujących konkluzji.

1. EWOLUCJA SIŁY ZWIĄZKU W CZASIE

Zaobserwowano wyraźną tendencję wzrostową siły i liczby statystycznie istotnych korelacji pomiędzy analizowanymi zmiennymi a preferencjami wyborczymi w kolejnych elekcjach. W wyborach w 2015 r. odnotowano jedynie 7 korelacji silnych, co świadczyło o ograniczonym wpływie badanych wskaźników na wyniki wyborcze. W 2020 r. nastąpił znaczący wzrost do 29 korelacji (w tym 3 bardzo silnych), a w 2025 r. zależności te były najsilniejsze, osiągając 37 korelacji (w tym 9 bardzo silnych). Tendencja ta sugeruje systematyczne pogłębianie się polaryzacji społeczno-politycznej oraz rosnącą precyzję segmentacji elektoratów przez komitety wyborcze. Można hipotetyzować, że czynniki zewnętrzne, takie jak pandemia COVID-19 (2020 r.) oraz potencjalne kolejne kryzysy (2025 r.) przyczyniły się do zaostrzenia konfliktów społecznych i wzmocnienia tożsamości grupowych, co znalazło odzwierciedlenie w silniejszych korelacjach demograficznych.

2. ZRÓŻNICOWANIE PROFILI ELEKTORATÓW I STRATEGII WYBORCZYCH

Analiza ujawniła fundamentalną różnicę w charakterze poparcia dla kandydatów partii masowych oraz ugrupowań niszowych:

a) kandydaci partii masowych (np. PiS oraz PO RP) – pomimo uzyskiwania wysokich wyników wyborczych ich poparcie charakteryzowało się brakiem lub słabością silnych korelacji z konkretnymi wskaźnikami. Jest to konsekwencją stosowania strategii inkluzywnej, polegającej na formułowaniu ogólnego, uniwersalnego przekazu mającego trafić do jak najszerzego elektoratu. Prowadzi to do rozmycia profilu społeczno-demograficznego wyborców i tłumaczy niską specyfikę korelacji;

b) kandydaci ugrupowań niszowych i mniejszych komitetów – wykazywali wyraźne i silne powiązania z wąskimi segmentami elektoratu, oparte na konkretnych cechach demograficznych (np. wiek, struktura rodziny, status majątkowy). Świadczy to o zastosowaniu strategii *targeted* (targetowania), ukierunkowanej na zmobilizowanie wąskiej, ale silnie zidentyfikowanej z programem grupy społecznej. Przykładowo: elektoraty konserwatywne (np. G. Braun, M. Jakubiak) były powiązane ze wskaźnikami dynamiki demograficznej (wzrost liczby urodzeń i małżeństw), co sugeruje poparcie wśród młodszych, tradycyjnych rodzin. Elektoraty lewicowe i miejskie (np. J. Senyszyn, A. Zandberg, M. Biejat) zyskiwały poparcie w ośrodkach charakteryzujących się wzrostem liczby ludności, lepszą infrastrukturą publiczną (liczba lekarzy) oraz wyższą koncentracją osób w wieku produkcyjnym. Zaskakujący spadek poparcia wśród kobiet dla części tych kandydatów wymaga dalszych, pogłębionych badań. Poparcie dla kandydatów o profilu socjalnym (np. W. Kosiniak-Kamysz) korelowało ze wskaźnikami trudności materialnych (zaległości w opłatach za mieszkania komunalne).

3. KLUCZOWE WSKAŹNIKI KSZTAŁTUJĄCE PREFERENCJE WYBORCZE

Na podstawie analizy trzech cykli wyborczych zidentyfikowano kluczowe wskaźniki o najsilniejszym potencjale eksplanacyjnym. Struktura wiekowa społeczeństwa (B7, B13, B14, B15) okazała się najistotniejszym czynnikiem różnicującym poparcie. Konflikt pokoleniowy i związane z nim interesy socjalne oraz światopoglądowe stały się centralną linią podziału politycznego. Dziedzictwo historyczno-kulturowe (B1 – historyczna przynależność) wciąż pozostaje trwałym fundamentem tożsamości politycznej w wielu regionach,

warunkującym wzorce głosowania. Stan i dynamika życia rodzinnego (B2 – liczba małżeństw) są silnym predyktorem preferencji, odzwierciedlając światopoglądowe zaplecze elektoratu.

4. WSKAŹNIKI O MARGINALNYM ZNACZENIU

Z drugiej strony, cztery wskaźniki nie wykazały żadnych silnych korelacji w żadnej z analizowanych elekcji: liczba bezrobotnych (B17), wydatki budżetu miasta na mieszkańca (B21), przeciętne wynagrodzenie brutto (B23) oraz liczba osób korzystających z pomocy społecznej (B25). Brak związku tych zmiennych ekonomicznych z zachowaniami wyborczymi może wynikać z:

a) niskiej jakości danych lub ich agregacji na poziomie miasta, co nie oddaje wewnętrznych nierówności;

b) symbolicznego charakteru polityki, gdzie kwestie światopoglądowe i tożsamościowe przeważają nad czysto ekonomicznymi kalkulacjami (tzw. *cultural backlash*);

c) skuteczności przekazów redystrybucyjnych partii sprawujących władzę, które mogły rozmyć bezpośredni związek między trudnościami materialnymi a głosowaniem na opozycję.

Reasumując, wyniki badania potwierdzają rosnące znaczenie zmiennych demograficznych i społecznych w kształtowaniu mapy politycznej Polski w analizowanym dziesięcioleciu. Główna linia podziału przebiega wzdłuż osi wiekowej i kulturowej, podczas gdy czynniki czysto ekonomiczne mają, jak się wydaje, znaczenie wtórne. Polaryzacja elektoratów postępuje, a strategie wyborcze ewoluują od masowych w kierunku sprofilowanych (*targeted*), co znajduje odzwierciedlenie w coraz silniejszych korelacjach dla kandydatów niszowych. Dla powodzenia wyborczego niezbędne jest zatem nie tylko budowanie szerokich koalicji społecznych, ale także precyzyjne identyfikowanie i adresowanie potrzeb specyficznych grup docelowych, których znaczenie w określaniu wyniku wyborów systematycznie rośnie.

ANEKS

Tabela 24. Istotność i siła wpływu dostępnych wskaźników i mierników na decyzje wyborcze podczas elekcji Prezydenta RP w 2015 r.
– wykaz szczegółowy

Imię i nazwisko	M1			M2				M3		M2			M4											M3			
	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13	B14	B15	B16	B17	B18	B19	B20	B21	B22	B23	B25	B26		
I tura																											
Grzegorz Braun	0,41	-0,03	0,46	0,29	0,05	0,15	-0,52	0,39	0,49	0,61	0,00	0,00	-0,07	-0,09	-0,27	0,14	0,15	0,29	-0,18	0,30	0,03	0,06	-0,21	0,33	0,14		
Andrzej Duda	0,58	-0,15	0,36	0,07	0,01	0,40	-0,35	0,26	0,24	0,26	-0,16	-0,13	-0,02	-0,06	-0,13	0,13	0,35	0,41	-0,03	-0,04	0,10	0,19	-0,05	0,31	-0,17		
Adam Jarubas	0,31	-0,49	0,00	0,14	-0,07	0,44	0,29	0,02	-0,45	-0,40	-0,18	-0,16	-0,08	-0,07	0,03	0,04	0,04	0,08	0,03	-0,16	0,01	-0,22	-0,11	-0,26	-0,13		
Bronisław Komorowski	-0,38	0,25	-0,26	0,02	0,03	-0,40	0,15	-0,24	0,01	-0,13	0,14	0,20	0,09	0,16	0,03	-0,26	-0,30	-0,50	0,09	0,11	-0,12	-0,21	0,12	-0,20	0,07		
Janusz Korwin-Mikke	0,09	-0,14	0,22	0,40	0,44	0,10	-0,38	-0,08	0,16	0,41	0,00	0,29	0,38	0,35	0,23	-0,17	0,12	0,25	-0,04	-0,08	0,13	0,18	-0,03	0,43	-0,16		
Marian Kowalski	0,41	-0,02	0,32	0,05	-0,04	0,15	-0,06	0,13	0,30	0,34	-0,10	-0,11	-0,11	-0,18	-0,03	0,18	0,08	0,24	0,18	0,03	0,18	0,33	-0,33	0,26	-0,04		
Paweł Kukiz	-0,45	0,09	-0,10	-0,39	-0,17	-0,12	0,23	0,11	-0,30	-0,04	0,04	-0,23	-0,21	-0,30	0,08	0,40	0,00	0,33	-0,18	-0,04	0,05	0,21	-0,04	-0,05	0,28		
Magdalena Ogórek	-0,47	-0,21	-0,70	-0,27	0,26	-0,04	0,26	-0,48	-0,28	-0,45	0,11	0,27	0,37	0,36	0,53	-0,34	-0,16	-0,19	-0,08	-0,56	-0,09	0,16	-0,05	0,01	-0,06		
Janusz Palikot	0,06	0,11	0,11	0,09	0,09	-0,29	-0,11	-0,22	0,50	0,23	0,20	0,23	0,08	0,09	-0,04	-0,06	-0,14	-0,34	0,32	0,07	0,01	-0,06	-0,15	0,02	-0,10		
Paweł Tanajno	0,16	0,15	0,15	0,45	0,10	-0,16	-0,40	0,12	0,42	0,29	0,13	0,21	0,04	0,15	-0,33	-0,17	-0,08	-0,48	-0,03	0,39	-0,09	-0,30	0,04	-0,08	0,07		
Jacek Wilk	0,20	0,05	0,28	0,47	0,18	-0,17	-0,42	-0,06	0,55	0,39	0,31	0,31	0,16	0,19	-0,19	-0,26	0,08	-0,28	-0,01	0,33	-0,04	-0,29	0,08	0,19	0,15		
II tura																											
Andrzej Duda	0,50	-0,17	0,34	0,03	-0,01	0,40	-0,31	0,29	0,15	0,24	-0,14	-0,18	-0,07	-0,13	-0,12	0,24	0,37	0,44	-0,07	-0,04	0,14	0,22	-0,04	0,25	-0,10		
Bronisław Komorowski	-0,50	0,17	-0,34	-0,03	0,01	-0,40	0,31	-0,29	-0,15	-0,24	0,14	0,18	0,07	0,13	0,12	-0,24	-0,37	-0,44	0,07	0,04	-0,14	-0,22	0,04	-0,25	0,10		

M1 – Przynależność historyczna miasta do Polski; M2 – wskaźnik/miernik o charakterze społeczno-kulturowym; M3 – wskaźnik/miernik o charakterze infrastruktury społecznej; M4 – wskaźnik/miernik o charakterze ekonomicznym

B1 – Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945; B2 – małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X; B3 – Rozwody na 10 000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X; B4 – Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności = Różnica wartości wskaźnika (przyrost); B5 – Liczba ludności w osobach; B6 – Współczynnik feminizacji w osobach; B7 – Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach; B8 – Ludność na 1 km²; B9 – Przyrost naturalny na 1000 ludności; B10 – Urodzenia żywe na 1000 ludności; B11 – Przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców; B12 – Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej); B13 – Liczba ludności w wieku produkcyjnym; B14 – Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym; B15 – Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym; B16 – Samochody osobowe na 1000 ludności; B17 – Bezrobotni zarejestrowani ogółem na 1000 mieszkańców; B18 – Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych; B19 – Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (w tys. zł) na 1000 mieszkańców; B20 – Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem; B21 – Wydatki budżetów powiatów ogółem na 1 mieszkańca; B22 – Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca; B23 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł); B25 – Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w osobach ogółem; B26 – Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 25. Istotność i siła wpływu dostępnych wskaźników i mierników na decyzje wyborcze podczas elekcji Prezydenta RP w 2020 r.
– wykaz szczegółowy

Imię i nazwisko	M1			M2			M3			M2			M3			M4										M3		
	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13	B14	B15	B16	B17	B18	B19	B20	B21	B22	B23	B25	B26			
I tura																												
Robert Biedroń	-0,09	0,81	0,26	-0,21	0,33	-0,27	-0,68	0,42	0,51	0,04	-0,50	0,06	0,54	0,62	-0,64	-0,67	-0,33	-0,05	0,29	0,14	-0,37	-0,45	0,06	0,18	0,13			
Krzysztof Bosak	0,25	-0,02	0,11	0,27	0,05	-0,33	0,20	0,06	0,17	0,43	0,18	0,22	0,00	-0,04	0,47	0,17	0,44	-0,47	0,13	-0,12	-0,27	-0,05	0,07	-0,14	0,08			
Andrzej Duda	0,42	-0,27	0,25	0,33	-0,40	-0,05	0,42	-0,06	-0,31	0,12	0,42	-0,14	-0,47	-0,48	0,25	0,42	0,22	-0,24	0,00	0,10	-0,09	-0,04	0,01	-0,39	0,15			
Szymon Holownia	-0,02	-0,32	-0,31	-0,28	0,10	0,11	0,04	-0,05	0,19	0,23	0,30	-0,01	0,00	-0,04	0,30	0,04	0,03	0,04	-0,10	-0,01	0,30	0,17	0,07	0,28	0,03			
Marek Jakubiak	0,34	0,10	0,41	0,11	0,43	-0,57	-0,34	0,14	0,47	0,52	0,03	0,65	0,42	0,40	0,08	-0,16	0,13	-0,61	0,23	0,08	-0,31	-0,30	-0,09	0,00	-0,12			
Władysław Kosiniak-Kamysz	0,20	0,21	0,37	0,47	0,25	-0,21	-0,16	-0,07	0,20	0,36	-0,33	0,35	0,23	0,23	0,05	0,00	0,17	-0,48	0,64	0,08	-0,27	0,08	0,35	-0,05	0,06			
Mirosław Piotrowski	0,27	0,08	0,08	0,28	-0,10	-0,36	0,07	0,12	-0,14	-0,04	0,07	0,03	-0,07	-0,08	0,03	0,11	0,14	-0,15	-0,07	0,11	-0,17	-0,13	-0,09	-0,44	-0,22			
Paweł Tanajno	-0,61	0,45	0,00	-0,28	0,20	0,13	-0,33	0,16	0,30	0,04	-0,18	0,08	0,32	0,38	-0,28	-0,42	-0,35	0,12	-0,12	-0,06	0,17	-0,07	-0,24	-0,18	-0,11			
Rafał Trzaskowski	-0,41	0,25	-0,18	-0,25	0,25	0,12	-0,33	0,02	0,10	-0,29	-0,43	0,05	0,33	0,35	-0,35	-0,34	-0,26	0,32	-0,06	-0,08	0,08	0,03	-0,07	0,25	-0,17			
Waldemar Witkowski	0,18	0,61	0,12	0,00	0,47	-0,35	-0,86	0,39	0,59	0,20	-0,43	0,27	0,70	0,76	-0,67	-0,65	-0,16	-0,31	0,17	0,16	-0,19	-0,31	0,00	0,38	0,01			
Stanisław Żółtek	0,24	0,66	0,36	0,20	0,51	-0,45	-0,66	0,53	0,63	0,50	-0,17	0,35	0,64	0,70	-0,31	-0,52	0,14	-0,32	0,55	0,24	-0,20	-0,36	0,29	0,05	0,09			
II tura																												
Andrzej Duda	0,43	-0,28	0,22	0,31	-0,35	-0,09	0,40	-0,06	-0,25	0,17	0,42	-0,09	-0,43	-0,44	0,29	0,41	0,25	-0,28	0,00	0,08	-0,10	-0,03	0,01	-0,35	0,14			
Rafał Trzaskowski	-0,43	0,28	-0,22	-0,31	0,35	0,09	-0,40	0,06	0,25	-0,17	-0,42	0,09	0,43	0,44	-0,29	-0,41	-0,25	0,28	0,00	-0,08	0,10	0,03	-0,01	0,35	-0,14			

M1 – Przynależność historyczna miasta do Polski; M2 – wskaźnik/miernik o charakterze społeczno-kulturowym; M3 – wskaźnik/miernik o charakterze infrastruktury społecznej; M4 – wskaźnik/miernik o charakterze ekonomicznym

B1 – Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945; B2 – Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X; B3 – Rozwody na 10 000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X; B4 – Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności = Różnica wartości wskaźnika (przyrost); B5 – Liczba ludności w osobach; B6 – Współczynnik feminizacji w osobach; B7 – Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach; B8 – Ludność na 1 km²; B9 – Przyrost naturalny na 1000 ludności; B10 – Urodzenia żywe na 1000 ludności; B11 – Przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców; B12 – Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej); B13 – Liczba ludności w wieku produkcyjnym; B14 – Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym; B15 – Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym; B16 – Samochody osobowe na 1000 ludności; B17 – Bezrobotni zarejestrowani ogółem na 1000 mieszkańców; B18 – Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych; B19 – Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (w tys. zł) na 1000 mieszkańców; B20 – Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem; B21 – Wydatki budżetów powiatów ogółem na 1 mieszkańca; B22 – Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca; B23 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł); B25 – Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w osobach ogółem; B26 – Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 26. Istotność i siła wpływu dostępnych wskaźników i mierników na decyzje wyborcze podczas elekcji Prezydenta RP w 2025 r.
– wykaz szczegółowy

Imię i nazwisko	M1		M2				M3		M2		M4												M3		
	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13	B14	B15	B16	B17	B18	B19	B20	B21	B22	B23	B25	B26
I tura																									
Artur Bartoszewicz	0,13	-0,34	-0,06	-0,37	0,33	0,02	-0,04	0,36	-0,29	-0,02	-0,36	0,28	0,23	0,28	0,32	-0,10	0,23	0,15	-0,22	0,20	0,13	0,20	-0,39	-0,30	0,07
Magdalena Biejat	0,09	0,41	-0,14	-0,02	0,20	-0,53	-0,68	0,21	-0,12	-0,03	0,43	0,24	0,44	0,37	-0,68	-0,28	0,00	-0,13	0,22	0,60	0,22	-0,67	-0,22	-0,07	0,63
Grzegorz Braun	0,19	-0,39	-0,10	-0,09	-0,07	0,42	0,39	-0,07	0,17	0,07	-0,38	-0,11	-0,23	-0,13	0,44	0,04	0,00	0,12	-0,31	-0,39	-0,24	0,48	-0,06	0,04	-0,43
Szymon Holownia	0,33	-0,31	0,27	-0,16	0,50	-0,26	-0,08	0,44	-0,35	-0,29	0,06	0,49	0,34	0,39	0,44	0,00	0,12	0,02	0,09	0,06	-0,06	0,03	0,02	-0,36	0,26
Marek Jakubiak	0,58	-0,37	-0,28	-0,34	0,45	0,04	-0,20	0,48	-0,09	0,02	-0,11	0,39	0,38	0,42	0,21	-0,31	0,07	0,07	-0,22	0,23	-0,06	0,11	-0,35	-0,08	0,06
Maciej Maciak	0,19	-0,50	0,06	0,33	-0,21	-0,04	0,44	-0,11	-0,07	-0,23	-0,19	-0,13	-0,37	-0,24	0,35	0,31	-0,10	-0,15	-0,25	-0,19	-0,28	0,25	0,06	-0,11	-0,11
Sławomir Mentzen	0,09	-0,50	-0,03	-0,05	0,10	0,02	0,40	0,04	-0,21	-0,14	-0,27	0,05	-0,13	-0,02	0,67	-0,14	-0,25	-0,18	-0,22	-0,41	-0,22	0,49	0,13	-0,25	-0,50
Karol Nawrocki	0,41	-0,57	-0,26	0,13	-0,16	0,33	0,36	-0,13	0,28	0,11	-0,23	-0,17	-0,30	-0,13	0,34	-0,04	-0,13	-0,03	-0,27	-0,36	-0,30	0,43	0,03	0,17	-0,36
Joanna Senyszyn	0,15	-0,12	-0,09	-0,30	0,53	-0,51	-0,87	0,48	-0,18	-0,11	0,57	0,55	0,74	0,72	-0,56	-0,37	0,23	0,06	0,29	0,58	0,11	-0,75	-0,25	-0,16	0,73
Krzysztof Stanowski	0,22	-0,12	0,08	-0,54	0,74	-0,48	-0,57	0,58	-0,46	-0,06	0,18	-0,26	0,74	0,71	0,05	-0,33	0,41	0,13	0,23	0,47	-0,07	-0,35	-0,35	-0,46	0,37
Rafał Trzaskowski	-0,55	0,52	0,25	0,09	-0,27	0,03	0,01	-0,25	0,01	0,04	0,00	-0,26	-0,14	-0,33	-0,32	0,33	0,10	0,08	0,18	0,16	0,26	-0,18	0,09	0,09	0,10
Marek Woch	0,04	-0,30	0,11	-0,19	0,13	0,09	0,07	0,21	-0,30	-0,08	-0,23	0,06	0,06	0,69	0,30	-0,36	-0,17	0,03	-0,37	-0,01	0,21	0,27	-0,32	-0,22	-0,08
Adrian Zandberg	0,18	0,31	-0,04	-0,22	0,53	-0,50	-0,75	0,49	-0,25	-0,08	0,57	0,57	0,68	0,69	-0,43	-0,41	0,12	-0,01	0,27	0,40	0,14	-0,65	-0,19	-0,13	0,58
II tura																									
Karol Nawrocki	0,37	-0,54	-0,02	-0,12	0,08	0,30	0,32	0,08	0,13	0,03	-0,27	0,06	-0,12	0,04	0,51	-0,07	-0,03	0,11	-0,27	-0,29	-0,23	0,46	-0,13	0,07	-0,32
Rafał Trzaskowski	-0,37	0,54	0,02	0,12	-0,08	-0,30	-0,32	-0,08	-0,13	-0,03	0,27	-0,06	0,12	-0,04	-0,51	0,07	0,03	-0,11	0,27	0,29	0,23	-0,46	0,13	-0,07	0,32

M1 – Przynależność historyczna miasta do Polski; M2 – wskaźnik/miernik o charakterze społeczno-kulturowym; M3 – wskaźnik/miernik o charakterze infrastruktury społecznej; M4 – wskaźnik/miernik o charakterze ekonomicznym

B1 – Przynależność historyczna miasta do Polski wyrażona liczbą uwzględniającą następujące przekroje czasowe: 1763, 1772, 1793, 1795, 1815, 1871, 1922, 1945; B2 – Małżeństwa na 1000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X; B3 – Rozwody na 10 000 ludności – Dynamika 2015 = 100%, 2020 = X; B4 – Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności = Różnica wartości wskaźnika (przyrost); B5 – Liczba ludności w osobach; B6 – Współczynnik feminizacji w osobach; B7 – Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w osobach; B8 – Ludność na 1 km²; B9 – Przyrost naturalny na 1000 ludności; B10 – Urodzenia żywe na 1000 ludności; B11 – Przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców; B12 – Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej); B13 – Liczba ludności w wieku produkcyjnym; B14 – Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym; B15 – Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym; B16 – Samochody osobowe na 1000 ludności; B17 – Bezrobotni zarejestrowani ogółem na 1000 mieszkańców; B18 – Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych; B19 – Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (w tys. zł) na 1000 mieszkańców; B20 – Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem; B21 – Wydatki budżetów powiatów ogółem na 1 mieszkańca; B22 – Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu ogółem na 1 mieszkańca; B23 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł); B25 – Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w osobach ogółem; B26 – Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w osobach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Banku Danych Lokalnych oraz Państwowej Komisji Wyborczej.

BIBLIOGRAFIA

- Akoglu Haldun. 2018. „User's guide to correlation coefficients”. *Turkish Journal of Emergency Medicine* 18(3): 91–93.
- Chrobak Piotr. 2012. „Wybory Prezydenta RP w 2010 roku w kraju i województwie zachodniopomorskim”. *Przegląd Zachodniopomorski* 27(1): 87–127.
- Chrobak Piotr. 2013. *Wybory Prezydenta RP w latach 1990–2010. W Suweren – zwierzchnik – reprezentant państwa. Głowa państwa w polskiej współczesnej refleksji politycznej*. Red. Radosław Ptasiński, Tomasz Sikorski. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Chrobak Piotr. 2021. *Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na Pomorzu Zachodnim na tle kraju w 2020 roku*. W *Kronika Szczecina 2020. Miasto w cieniu pandemii*. Red. Tomasz Czapiewski, Michał Siedziako. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie.
- Chrobak Piotr. 2024. *Positions of the Main Political Parties in Poland on the Presidential Election during the COVID-19 Pandemic*. W *Elections in Times of a Pandemic – Dilemmas and Challenges. Experiences of the European Countries*. Red. Magdalena Musiał-Karg, Izabela Kapsa. Leiden–Boston: Brill.
- Czapliński Paweł, Rachwał Tomasz, Tobolska Anna, Uliszak Radosław. 2013. *Geografia gospodarcza. Przewodnik do ćwiczeń*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań–Kraków.
- Janecki Jarosław. 2017. „Pomiar i ocena stabilności makroekonomicznej w Polsce”. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica* 2(328): 123–134.
- Musiał-Karg Magdalena. 2021. „Głosowanie korespondencyjne podczas pandemii Covid-19. Doświadczenia z polskich wyborów prezydenckich w 2020 r.”. *Przegląd Prawa Konstytucyjnego* 2(60): 31–48.
- Pyrzyńska Agata. 2021. „Warunki rejestracji kandydata na Prezydenta RP w wyborach zarządowych na 28.06.2020 r. (uwagi na tle postanowienia SN z 12.06.2020 r.)”. *Państwo i Prawo* 2: 46–61.
- Rafał Trzaskowski kandydatem na Prezydenta RP, 15.05.2020. www.platforma.org
- Stanisz Andrzej. 2006. *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, StatSoft, t. 1. Kraków.
- Tuan Yi-Fu. 2003. „Perceptual and Cultural Geography: A Commentary”. *Annals of the Association of American Geographers* 93(4): 878–881.
- Zeliaś Aleksander. 2000. *Metody statystyczne*. Warszawa: PWE.

AKTY PRAWNE

- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. 2020 poz. 1319).
- Ustawa z dnia 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzonych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego (Dz.U. 2020 poz. 979).
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2020 r. w sprawie ważności wyborów Prezydenta RP przeprowadzonych w dniu 12 lipca 2020 r. (Dz.U. 2020 poz. 1335).
- Postanowienie Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2020 r., sygn. akt I NSW 61/20, https://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists1/Komunikaty_o_sprawach/AllItems/Uzasadnienie%20postanowienia%20SN%20z%20dnia%2012%20czerwca%202020%20r.%20w%20sprawie%20I%20NSW%2061_20.pdf
- Postanowienie Marszałka Sejmu RP z dnia 3 czerwca 2020 r. w sprawie zarządzenia wyborów Prezydenta RP (Dz.U. 2020 poz. 988).

- Obwieszczenie PKW z dnia 26 listopada 1990 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 25 listopada 1990 r. (Dz.U. 1990 nr 83 poz. 483).
- Obwieszczenie PKW z dnia 7 listopada 1995 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 5 listopada 1995 r. (Dz.U. 1995 nr 126 poz. 604).
- Obwieszczenie PKW z dnia 9 października 2000 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 8 października 2000 r. (Dz.U. 2000 nr 85 poz. 952).
- Obwieszczenie PKW z dnia 10 października 2005 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2005 r. (Dz.U. 2005 nr 200 poz. 1647).
- Obwieszczenie PKW z dnia 21 czerwca 2010 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 113 poz. 746).
- Obwieszczenie PKW z dnia 11 maja 2015 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 10 maja 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 650).
- Obwieszczenie PKW z dnia 25 maja 2015 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2015 poz. 725).
- Obwieszczenie PKW z dnia 15 kwietnia 2020 r. o kandydatach na Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r., <https://prezydent20200510.pkw.gov.pl/prezydent20200510/pl/obwieszczenia/37496>
- Obwieszczenie PKW z dnia 12 czerwca 2020 r. o kandydatach na Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r., <https://prezydent20200628.pkw.gov.pl/prezydent20200628/pl/obwieszczenia/38836>
- Obwieszczenie PKW z dnia 30 czerwca 2020 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r. (Dz.U. 2020 poz. 1163).
- Obwieszczenie PKW z dnia 13 lipca 2020 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP (Dz.U. 2020 poz. 1238).
- Obwieszczenie PKW z dnia 19 maja 2025 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 18 maja 2025 r. (Dz.U. 2025 poz. 652).
- Obwieszczenie PKW z dnia 2 czerwca 2025 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2025 poz. 714).
- Uchwała PKW nr 121/2020 z dnia 15 kwietnia 2020 r. w sprawie listy kandydatów na Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r.
- Uchwała PKW nr 129/2020 z dnia 10 maja 2020 r. w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta RP.
- Uchwała PKW nr 203/2020 z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie stwierdzenia wyniku wyborów Prezydenta RP.
- Informacja PKW z dnia 9 kwietnia 2020 r.
- OKW ZPOW-500-2/20, Pismo PKW do Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu RP dotyczące opinii w sprawie ustawy o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzonych w 2020 r.
- PKW ZPOW-421-24/20, Wyjaśnienia dotyczące postępowania komisarzy wyborczych i organów gmin w związku z zakończeniem wyborów Prezydenta RP zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r.
- PKW ZPOW-571-32/20, Stanowisko PKW z dnia 26 marca 2020 r. w sprawie zgłoszeń kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych.

PKW ZPOW-600-17/20, Informacja o zasadach przyjmowania zgłoszeń i rejestracji kandydatów na Prezydenta RP przez PKW w wyborach zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r.

PKW ZPOW-600-19/20, Informacja o zasadach przyjmowania ponownych zgłoszeń kandydatów na Prezydenta RP zarejestrowanych przez PKW w wyborach Prezydenta RP zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r., dokonywanych przez pełnomocników wyborczych komitetów wyborczych, których zawiadomienie o uczestnictwie w wyborach zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r. zostało przyjęte przez PKW.

PKW ZPOW-711-51/20, Informacja o możliwości skorzystania przez każdego wyborcę z korespondencyjnego trybu głosowania oraz sposobie realizacji tego prawa w wyborach Prezydenta RP zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r.

Streszczenie

Artykuł poświęcono analizie preferencji wyborczych mieszkańców miast wojewódzkich w kontekście wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2015–2025. Głównym celem badań była porównawcza analiza wpływu wskaźników społeczno-kulturowych, ekonomicznych oraz infrastruktury społecznej na decyzje wyborcze mieszkańców wymienionych miast podczas trzech ostatnich elekcji prezydenckich. Badanie zrealizowano z wykorzystaniem analizy korelacji r-Pearsona oraz metody indeksu dynamiki jednopodstawowej, przy zastosowaniu arkusza kalkulacyjnego Microsoft Excel i odpowiednich funkcji statystycznych. Przeanalizowano zestaw 25 zmiennych, określając istotność statystyczną oraz siłę wpływu dostępnych wskaźników na wyniki wyborcze w I i II turze głosowania. Wyniki przeprowadzonych analiz wskazują, że sytuacja społeczno-ekonomiczna badanych miast mogła istotnie wpływać na decyzje wyborcze w każdym z trzech rozpatrywanych procesów wyborczych.

Słowa kluczowe: prezydent, wybory, preferencje wyborcze, władza wykonawcza, miasta wojewódzkie, wskaźniki społeczno-ekonomiczne

Electoral preferences in voivodeship capitals during the presidential elections in Poland, 2015–2025 (summary)

This article is devoted to the analysis of the electoral preferences of residents of provincial capital cities concerning the elections of the President of the Republic of Poland in the years 2015–2025. The aim of the research is a comparative analysis of the impact of socio-cultural, economic, and social infrastructure indicators/measures on the electoral decisions of the inhabitants of these cities during the last three elections. The research was conducted using Pearson's r correlation analysis and the constant-base (also single-base) dynamics index method, applying Microsoft Excel spreadsheets with appropriate statistical functions and formulas. A set of 25 variables was analyzed, determining the significance and strength of the influence of available indicators or measures on electoral decisions in both the first and the run-off ballot. The study shows that during the three mentioned elections, the socio-economic situation of the cities could have had an impact on electoral decisions.

Keywords: president, elections, electoral preferences, executive power, provincial cities, socio-economic indicators